

Eesti Noorteühenduste Liit

OSALUSKOHVIVIKUD 2016

Koostajad:
Kristjan Tedremaa
Kaisa Lõhmus

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Tallinn 2017

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
ÜLERIIKLIK TEEMA: Lihtsuses peitub võlu. Kas alati?	4
ÜLERIIKLIK TEEMA: Suur vabadus = suur vastutus	5
ÜLERIIKLIK TEEMA: „Kevade“ vs „Nullpunkt“	7
ÜLERIIKLIK TEEMA: Vastutus magamata öödel	8
ÜLERIIKLIK TEEMA: Haldusreform - kas võluvits Eesti (noorte) elu edendamiseks või maaelu surm? ..	10
MAAKONDLIKUD TEEMAD	11
„Noorte Tugila“	11
„Noored ja poliitika“	12
„Ida-Virumaa võlud ja valud“	12
„Kõik piimakatest“	12
„Mina liikluses“	13
„Teist moodi tagasiside. Kas alati peab panama hindet? Kuidas arvestada panust huvitegevusse?“ ..	13
„Konkureerimine vs koostöö. Mis viib edasi? Kuhu suunas areneb Järvamaa?“	14
„Mis ja milleks on õpilasfirmad?“	14
„Läänemaa - mida noored tahavad?“	14
„4 või 5? Kumb on õnnenumber?“	15
„Kino ja teatrit peab saama!“	15
„Kool: elu pärast“	16
„Turvaline Põlvamaa“	16
„Sotsiaalmeedia röövib noortelt privaatsuse“	17
„Noored ja kultuuripärand ehk kes minevikku ei mäleta, see ...“	17
„Turvaline elu-mida see noorte jaoks tähendab?“	17
„Kutseharidusest ettevõtluseni“	18
„Tuleviku liivakast“	18
„Ajame laste ja noorte asja #minaka“	19
„Vali vabadus“	19
„Majandus = Loomes?“	19
„Kas ühtsed huvid tagavad õiglase kohtlemise?“	20
„Haldusreform – lahendus maakonnasisesele konkureerimisele?“	20
„Meediast Valgamaal“	20
„Kui Sind pole suhtlusvõrgustikes – kas sind pole siis olemas?“	21
„Kas (ja kuidas) anda õpetajatele tagasisidet nende õpetamise kohta?“	21
„Rahvusvahelised julgeolekuprobleemid tänases maailmas“	22
„Kuidas avaldada oma arvamust?“	22
„Kas internet on reaalsus?“	22
„Presidendivalimised - kas meie või poliitikute otsus?“	23

Sissejuhatus

Novembri alguses kogunesid juba kuuendat korda erineva tausta ja kogemusega noored ning noortemeelsed, et üle-eestiliste Osaluskohvikute raames koos tulevikku vaadata ja arutada nii kogu riiki puudutavate valukohtade, kui ka oma kodukoha tähtsate teemade üle.

Ühise laua taga kohtusid noorte esindajad (õpilased põhikoolist, aktivistid keskkoolist, asjaarmastajad kutsekoolist, õpihimulised ülikoolist, töötavad noored) ja otsustajad (vallavanemad, linnapead, firmajuhid, noorsootöötajad, maavanemad, ühiskonnaõpetajad, riigikogulased, koolijuhid).

2016 aasta Osaluskohvikutest võttis osa ligikaudu 1600 inimest, nende hulgas 209 otsustajat.

Üle Eesti mõtiskleti järgnevate teemade üle: „Lihtsuses peitub võlu! Kas alati?“, „Haldusreform - kas võluvits Eesti (noorte) elu edendamiseks või maaelu surm?“, „Kevade“ vs „Nullpunkt“, „Suur vabadus=suur vastutus“ ning „Vastutus magamata öödel“.

Täname kõiki, kes andsid enda panuse Osaluskohvikud 2016 õnnestumiseks!

Küsimuste ja ettepanekute puhul pöörduda:

Kristjan Tedremaa

kristjan@enl.ee

+372 5332 4922

ÜLERIIKLIK TEEMA: Lihtsuses peitub võlu. Kas alati?

„Mis aineid me sellel õppeaastal võtame?“ – kahemõttelise lause taga peitub ühiskonna karm reaalsus: alkohol, tubakas, narkootikumid, elustiili haigused (kehv toitumine, vähene liikumine), internetisõltuvus ning erinevad psühholoogilised aspektid (sh koolikiusamine) on noorte elu igapäevaseks osaks.

Noored näevad antud teema puhul järgmiseid kitsaskohti:

- Peamiselt jõuavad noored mõnuainete juurde halva sõpruskonna, sõprade surve, koduste kommete, uudishimu või huvialade puudumise tõttu.
- Väikeste asulate kitsaskoht on see, et puuduvad noortele huvi pakkuvad huviringid või toimiv noortekeskus. See paneb noored olukorda, kus nad hakkavad kasvõi juba igavusest mõnuaineid proovima.
- Puudulik teavitustöö seoses mõnuainete ning nendega kaasnevate riskidega. Informatsioonipuudus käib kaasas nii alkoholi, kui ka tubakaga, ent eraldi toodi välja kanepit. Tihti on noorteni jõudnud valesid teadmiseid, seda nii meedia, kui ka filmide kaudu (näidatakse vaid kanepi häid külgi). Seega võib järeldada, et Eesti ühiskonnas on kanep jäänud n-ö infosulgu, mistõttu ei ole ka noored täpselt teadlikud riskidest ja ohtudest.
- Alaealistele on mõnuained kergesti kättesaadavad – vanemaealised sõbrad; tuttavad müüjad; poodi minev täiskasvanu, kes nõustub alaealisele alkoholi ostma.
- Alkoholikultuur ei ole noortele tuttav. Tõsiasi, et alkohol on tarkade jook, ei ole noorteni jõudnud ning pigem lähtutakse ümbritsevast seltskonnast või televiisorist nähtud käitumismustritest.
- Vanemad ei kontrolli, millega laps tegeleb ning kuhu ta enda raha suunab. Tihti on vanem ise see, kes noorele tema esimese pokaali ulatab ning saadab seeläbi alkoholi tarvitamise kohta positiivse sõnumi. Sama kehtib ka tubaka või narkootikumide korral - vanem, kes on ka ise olnud mõnuainete küüsis „pärandab“ kombe edasi oma lapsele.
- Alaealiste hulk, kes tarvitavad mõnuaineid, on suurenenud. Noored ise näevad, et siinkohal on väga suur mõju sõpradel, ent ka lihtne teadmine, et mõnuained on miski keelatud, innustavad noori neid proovima.
- Noored, kes tarvitavad mõnuaineid on osalejate arvates suuremalt jaolt sotsiaalsed inimesed, kes tegelevad vabal ajal siiski oma hobidega, on sõbralikud, seltsivad, aktiivsed. Kui ollakse aga vähemate võimalustega noor, siis võidakse ainult see trahv ära maksta, ent tarvitama jäädakse edasi.
- Osalejad jõudsid arvamusele, et mõnuainete tarvitamine tuleneb tihti stressist, depressioonist või muudest vaimse tervise probleemidest. Noor ei suuda pingele vastu panna ning on altim proovima mõnuaineid. Olukorra teeb keerulisemaks see, et vaimse tervise probleemidest rääkimine on raske ning noorel puudub julgus pöörduda psühholoogi poole.

Noored näevad antud kitsaskohtadele järgmiseid lahendusi:

Aruteludest tuli välja, et probleemi ära kaotada pole võimalik, kuid võimalik on teha ennetustööd, näiteks:

- Noortele huvipakkuvad üritused (diskod või tantsuõhtud alaealistele). Laiendada noorte tugisüsteemi (koolides, noortekeskustes jne), mis keskenduks probleemsetele noortele;
- Eesti Politsei- ja Piirivalveameti rangemad meetmed, et narkootikumide tarbijate hulka vähendada (kohustuslikud reidid koolidesse). Samuti karmimad karistused või lausa šokiteraapia noorele (keelustada ja karistada rangemalt avalikes kohtades joomine ja suitsetamine);

- Koolipoolne teavitustöö alaealistele mõnuainete teemal (juba põhikooli algklassidest rääkima, mida teeb alkohol inimesega. Lisaks võiks põhikoolides ja gümnaasiumides läbi viia šokeerivaid loenguid, kus tuuakse kohale inimene, kes on alkoholi või muude mõnuainete tõttu sattunud hammasrataste vahele ning tal oleks rääkida oma lugu);
- Osaluskohvikusarnased grupiarutelud koolikeskkonnas, kus aruteludest võtavad osa teadja, lauajuht, suunaja ning noor;
- Vanematele koolipoolsed infotunnid, mis on seotud mõnuainete teemadega.
- Ei kanepi legaliseerimisele!
- Alkoholi kättesaadavust peaks karmimalt piirama, tõsta kättesaamise iga 21. eluaastani, panna pudelitele samasugused pildid nagu tubakatoodetele, viia reklaamid meedias hilisematele kellaegadele, näiteks kella 22 võib näidata televisioonis alkoholireklaame.
- Püüda vältida ja keelustada uimasteid kasutavate isikute tarvitamist mittetarvitavate isikute ees (keelustada ja karistada rangemalt avalikes kohtades joomine ja suitsetamine);
- Üldine ühiskonna arvamuse muutmine uimastite suhtes (nulltolerants);
- Vaimse tervise probleemidele püüda lahendus leida kõikide õpilaste regulaarse psühholoogi/koolinõustaja külastamise läbi;
- Sotsiaalsete oskuste kujundamine noortele ja täiskasvanutele (enesekehtestamise, väärtushinnangute kujundamise jne – koolitused, teraapiad, huviringid, näiteringid).
- Koolikiusamist vähendaks koolivormide laiem kasutuselevõtt.
- Võiks olla erinevad põlvkonna üritused – enne, nüüd ja tulevikus. Aitab väärtustada lähedaste olemasolu.
- Noorteorganisatsioonid peaksid ka panustama mõnuainete ennetustööle. Samuti peaks kõikidel noorteüritustel olema nulltolerants alkoholi tarbimise suhtes (ka näiteks maavanema vastuvõttudel, kuhu on noored kutsutud).

ÜLERIIKLIK TEEMA: Suur vabadus = suur vastutus

„UK, UK – mina prii!“ - nii nagu pole vast ühtegi last, kes ei mäletaks populaarse õuemängu sõnu, on vähe ka neid inimesi, kes poleks kuulnud hiljaaegu Euroopat vapustanud Brexitist ehk Suurbritannia lahkumisest Euroopa Liidust. Ootamatult oleme sattunud olukorda, kus suur osa Euroopast arutleb EL-i tuleviku üle, otsides lahendust küsimustele kas ja kuidas tuleks edasi minna.

Noored näevad antud teema puhul järgmiseid kitsaskohti:

- Vaba inimest defineerib valik selle üle, mida minna edasi õppima, kuhu reisida. Omada otsustusvõimet ja valikuvabadust. Ka vaba riigi kohta kehtib otsustusvõime vabadus. Ühiselt arvati, et Eesti on vaba riik ehkki meil on Euroopa Liidu poolt seatud piirangud ja kohustused, millega peame arvestama. Liidus olemine ei piira aga meie võimalusi ja kohustuslikud järelandmised on inimesele endale kasuks. Liit võiks edasi avatuse poole minna. Oleneb muidugi ka liidu liikmesriikidest.
- Eesti peaks jääma Euroopa Liitu! EL annab võimaluse vabalt riikide vahel liikuda, välismaale tööleminek on lihtsam. Lisaks on enamus liiduriikidel käibel euro, mis tähendab, et tüütu rahavahetus sessioon jääb ära. Eksperdid lisasid ka, et on nii majandus- kui ka SKP-kasv. Äraminek tähendaks euro kadumist, välismaalemineku raskenemist, poleks nii kerge välismaale tööle saada, samuti halveneks ka julgeolek. Euroopa Liit annab vabaduse reisida, ressursse, ehituste rahastamine, toetused, silmaringi laiendamise mõttes on antud palju valikuid, raskustesse sattunud inimeste toetamine (pagulased, kodutud), Euroopa Liit on

taganud meile ka mingis mõttes sõjalise kaitse, saame omandada haridust.

- Kui meile midagi antakse, peame ka vastu andma. Ka eestlased on mõnikümne aastat tagasi olnud samas olukorras tänaste pagulastega, miks ei taheta siis teisi aidata, kes on hädas? Noored leidsid, et põhjusteks võivad olla näiteks inimeste teadmatus ja kartus teiste kultuuride ja uskumuste ees; riikide erinev võimekus, kui palju peaksid nad pagulasi vastu võtma. Saksamaa saab tõesti miljon pagulast vastu võtta, see moodustab vaid 1/80-ku kogu riigi rahvaarvust (Saksamaal elab üle 80 miljoni inimese), kui aga Eesti võtaks vastu miljon sõjapõgenikku, tähendaks see seda, et peaaegu pooled Eestis elavad inimesed on pagulased. Lisaks toodi välja, et sõjapõgenikke võib lugeda, kui ka majanduslikku kasumit riigile endale. Tuues näiteks Eesti, siis paljud inimesed ei ole valmis enam madala palgaga töötama, see jätab pagulastele vabu töökohti. Samuti riigis elades tuleb neil maksta riigile makse.
- Eesti kultuuri ja keele hajumine pagulaste sisserändega. Noorte arvates on põgenike seas keeruline teha vahet, kes nendest on pagulane ja kes immigrant ning kõige rohkem kardetakse põgenike radikaliseerumist. Pagulased ei saa meie keelest aru ning neid ei saa sellepärast tööle saata. Noorematel on koolis raskem kohaneda. Äkki hakatakse enda traditsioone peale suruma ja meie omadest ei peetaks lugu. Pagulased ei võta meie kultuuri omaks. Välismaamehed põgenevad sõja eest. Noorem generatsioon on pagulasteemal rohkem avatud kui vanem generatsioon. Kahjuks või õnneks ei ole Eesti selliseks riigiks, kuhu immigrantid väga elama tulla tahaksid. Eesti lihtsalt ei ole veel tõmberriigiks, kuid inimesed, kelle kodumaal on reaalne sõõpda, soovivad vaid kuhugi pageda.
- Euroopa Liidu laienemise osas ollakse pigem kahevahel: kui ei ole suuri riigisiseseid probleeme, siis võiks anda võimaluse Euroopa Liiduga liituda.
- Suurim mure Suurbritannia lahkumisest Euroopa Liidust olevat, et sinna reisimine raskeneb. Noored tahtsid kindlasti Euroopas ringi reisida ja nüüd osutub Suurbritanniasse saamine suuremaks probleemiks. Suurbritannia väljaastumine liidus tähendas noorema generatsiooni tulevikust üle sõitmist: sinna on raskem ja kallim õppima (õppemaks tõuseb) minna. Tahetakse minna Euroopasse reisima, õppima, vabatahtlikuks, kuid lõpuks siiski Eestisse tagasi tulla. Seoses Brexitiga võivad halveneda ka Eesti ja Suurbritannia suhted ning koostöö erinevate valdkondade vahel.

Noored näevad antud kitsaskohtadele järgmiseid lahendusi:

- Rahvusvaheline koostöö.
- Sallivuse kui väärtuse kasvatamise suurendamine.
- Noorte kaasamine rohkem riigiasjadesse, anda rohkem võimalusi kaasa rääkida – samuti harida noori, mis võimalused on Euroopa Liidus hariduse omandamiseks. Enesekindluse kasvatamine noortes.
- Inimeste harimine Euroopa Liidu ja pagulaste teemadel - rohkem loenguid või infopäevi EL teemadel. Ühiskonnas rääkida rohkem poliitikast ja Eestis toimuvast, sh erakondadest ja nende vaadetest; valimistest ja maailmas toimuvast üldiselt.
- Aktsepteerida teisi kultuure ja tolereerida teiste arvamusi. Ent samal ajal säilitada ja rikastada ka meie kultuuri.
- Suurbritannia peaks jätkama koostööd Euroopa Liiduga. Suurbritanniasse õppima minejad ei peaks veel muretsema kõrge õppemaksu pärast ja viisahankimise pärast, sest Suurbritannia pole veel täielikult liidust lahkunud.
- Eestisse saabuvatele pagulastele tuleks õpetada meie kultuuri ja keelt, et nad mõistaksid ja kohaneksid sihtriigi seaduste ja traditsioonidega. Eesti kultuur, keel ja traditsioonid peavad säilima ja tähtsaks saama kõigile, kes siin elavad. Lisaks tuleks kontrollida rangemalt riiki saabuvaid pagulasi, et siia ainult päriselt abivajajad pääseksid.

ÜLERIIKLIK TEEMA: „Kevade“ vs „Nullpunkt“

Kui Arno isaga koolimajja jõudis, oli aeg juba sajandi võrra edasi liikunud ning kogu klass oli üle läinud e-õppele. Digiõpikud, e-kool, hariduslikud mobiilirakendused või interaktiivsed tahvlid – need on vaid väike valik võimalustest, mida tänapäeva koolijüts teadmiste kogumiseks kasutada saab.

Noored näevad antud teema puhul järgmiseid kitsaskohti:

- Vanasti oli õpetaja see, kes oli peamine infoallikas, tänapäeval on lisaks õpetajale lisandunud ka internet, mistõttu on ka viimase autoriteet vähendanud. Õpilastel on kordades suurem koormus kui vanasti, rohkem tunde, tunnis õpetatu on keerulisem kui ammustel aegadel ja esineb rohkem erinevaid tunde. Iidsete aegade alguses oli füüsiline karistus ja õpilase alandamine/mõnitamine lubatud, tänapäeval on selline tegevus rangelt keelatud ning nende reeglite rikkumine kaasab ainult probleeme.
- Tänapäeva lapsed võivad küll olla targemad, kuid kahjuks on tehnika äärmiselt kiire areng kaasanud laste oskamatus suhelda vahetult võõraste inimestega, mis aga ei olnud eelnevatel sajanditel elanud lastele probleemiks.
- Nutitelefonide lai kasutus on muutnud paljude inimeste elu lihtsamaks, kuid samas on see toonud kaasa ka teiste oluliste oskuste taandarengu. Tehnika lai kasutamine koolitundides on küll teinud tunnid interaktiivsemaks ja infootsingu mugavamaks, kuid samas on noorte arvates kannatanud selle all inimestevaheline suhtlusoskus. Seetõttu puudub noortel oskus ka oma kaaslasti kuulata ja meeskonnas töötada.
Samas on tehnoloogia abil noorte silmaring avaramaks muutunud, kuna lihtne on suhelda Interneti teel erinevate rahvusvaheliste projektide raames tekkinud tuttavate ja sõpradega ning otsida informatsiooni maailmas toimuva kohta.
- Koolides ei ole uudsed tehnoloogilised lahendused piisavalt levinud, seda nii ressursside vähesuse, aga ka õpetajate skeptilisuse ning vajalike oskuste puudumise tõttu.
- Noorte arvates võtavad õpetajad kõiki klasse võrdselt, arvestamata tegelikult klassi võimekusega või võimalustega. Noorte arvates võiksid õpetajad tundide ettevalmistusel lähtuda konkreetsete õpilaste tasemest ning mitte üle mitme aasta samade materjalide põhjal ainet õpetada.
- Maapiirkondade noored tunnevad puudust tehnikaga seotud huviringidest. Olemas on küll traditsioonilised huvihariduse võimalused (muusikakool, koorid, trennid jms), kuid võimalused näiteks veebidisaini või videote monteerimise osas puuduvad.
- Õpilastel võiks olla rohkem vabadust, et valida endale ise tunniplaani ja keskenduda oma valitud suunale.

Noored näevad antud kitsaskohtadele järgmiseid lahendusi:

- Pakkuda noortele rohkem omaalgatusvõimalusi (KOVide noortele suunatud projektifondid, noortekeskustes ürituste korraldamise võimalus koos noorsootöötaja abiga jne);
- Teha õppetöö osas koostööd huvikoolidega, et lisaks teooriale koolitundidesse ka praktilisust tuua. Õppetööd muuta mitmekesisemaks ning siduda omavahel formaalset ja mitteformaalset haridust - kitsamahuliste uurimustööde asendamine loovtöödega, mis paneks õpilasi kastist välja mõtlema; rohkem praktilisi töid teooriale juurde, mis annaks eluks uusi oskusi; õpilastelt peaks nõudma argumenteeritud vastuseid küsimustele ja küsima, mida nemad sellises olukorras teeksid;
- Raske on lahendada probleemi, kui noored ei saa aru üldse probleemi olemasolust. Siinkohal tuleks teha veelgi rohkem teavitustööd õppimismeetoditest ja sellest, kuidas seda siduda tehniliste vahenditega. Samuti peaks ikka rääkima edasi ka nutimaailma kahjulikkusest ja ohtudest;
- Koolide hindamissüsteem vajab muutust: kasutusele võiks võtta osade ainete (kunst, muusika, kehaline kasvatus jms) puhul arvestatud/mittearvestatud süsteem. Hindamissüsteemi osas pakuti välja ka lahendusena kasutada üldhariduskoolides ainepunktide süsteemi, nagu seda teevad ülikoolid.
Tunnustamine ja karistamine – õpetajad ei peaks iga eksisammu karistama, st halba hinnet panema või noomima/pragama. Koolides võiks olla rohkem kujundavat hindamist, kus õpilane ei pea kogu aeg hinnet kartma;
- Noorte teadmisi nende õigustest ja kohustustest Internetis tuleks põhjalikumalt arendada, kuna noorte elud on suuresti virtuaalmaailma kolinud;
- Noored arvavad, et nad teavad Internetist palju, kuid siiski on neil puudulikud teadmised infootsimise ja selle õigsuse hindamise osas. Seda aitaksid leevendada infootsimisvõistlused;
- Õpetajatekoolitus digipädevuste arendamiseks, koolides võiks olla (veel) kiirem internet, õpetajad võiksid üksteiselt õppida, kuidas e-keskkondi kasutada;
- Digisõltuvuse vastu asendustelefonide kasutuselevõtt: puust või plastikust telefonimaketid, mida tunni ajaks õpilasele kätte anda, et ta saab korraga midagi ikkagi käes hoida, aga samas kuulab ja teeb tunnis kaasa.
- Rohkem noori õpetajad, kes suudavad õpilastega samastuda ja kellel on kaasaegsed õpetamismeetodid

ÜLERIIKLIK TEEMA: Vastutus magamata öödel

Kelleks sa suureks saades saada tahad? Kuidas sul need riigieksamid läksid? Kas sa ikka toitud tervislikult ja treenid piisavalt? On sul juba esimene töökogemus saadud? Kas sa polegi aktiivne kodanik? – kui noorel nende küsimuste peale külm higi tekkis ning süda kiiremini lööma hakkas, siis pole ta kindlasti ainukene.

Noored näevad antud teema puhul järgmiseid kitsaskohti:

- Arutelus osalenud leidsid, et nad rohkem kui ühel päeval nädalas tunnevad, et ei taha kooli minna. Põhjustena nimetati: liiga suurt koormust (ülepaisutatud ja faktipõhised ainekavad, kontrolltööd, arvestused, hindelised tööd või suuremahulised kodused tööd), konfliktid ja probleemid õpetajatega või kooli/klassikaaslastega; tunne, et koolis ei õpetata seda, mida noor tegelikult vajab või mis teda huvitab; igavus, sest õppeaine ei huvita või esitatakse seda

õpetaja poolt väheatraktiivselt või ei saada ainest aru (mittejõukohane), liiga vähene õpilaste soovide ja ettepanekutega arvestamine kooli õpetajate ja juhtkonna poolt; üldiselt halba sisekliimat koolis (näiteks. konfliktid õpetajate vahel, õpilaste vahel, õpetajate ja õpilaste vahel, õpetajate ja lapsevanemate vahel, kooli juhtkonna ja õpilasesinduse vahel).

- Kooli koduste tööde maht on noorte jaoks liiga suur: ka siis, kui enamus päevast veedetakse reaalselt koolipingis istudes, tuleb iseseisvalt palju kodus õppida. Pikad koolipäevad ja palju kodutöid panevad paljud noored valiku ette: kas käia huviringides ja seetõttu koolitöö osa kannatab või pigem keskenduda koolile ja samas mitte tegeleda nende asjadega, mida ise teha sooviks. Noored tunnevad samas ka kodutööde vajalikkust, kuna need on olulised distsipliini ja vaimse vastupidavuse arendamise jaoks.
- Ühiskondlik surve noortele on nende endi arvates suur. Ühiskond kiidab siiski rohkem kõrgharidust kui kutseõppevõimalusi.
Perekondades on komme õhutada lapsi perfektsusele - kõige parem kool, millele järgneb kõige parem haridus ja mainekas töökoht. Koolis tublidele lastele pannakse veel suuremaid panuseid, saates nad olümpiaadidele ja võistlustele. See jutt ei kehti kui laps tõesti seda tahab, kuid kui ta tegelikult ei jaksa ja on kaotanud igasuguse rõõmu elust on raske nii suure koorma all hakkama saada. Suurt kiitust vajavad need lapsevanemad, kes annavad oma lapsele vabad käed ning ainult suunavad ja julgustavad lapse otsuseid. Surve tõttu tahetakse olla kõiges parim ükskõik, mis hinnaga. Kui ei saada sellega hakkama ning puudub piisav tunnustus, kaob motivatsioon üldse pingutada.
- Arutelus osalenud noored tõid välja, et tunnevad survet ka klassi/koolikaaslaste poolt (moekad riided ja nutiseadmed, taskuraha ja materiaalsed võimalused, sarnanemine „massiga“, sealhulgas muusikamaitse ja koolivälise tegevuse valikud, kuulumine gruppidesse, kuuletumine klassi- või kooli liidritele – kaasõpilastele).
- Siiani on kehv transpordisüsteem, kuna kooli ja koju saamiseks kulub bussiga liiklemisel palju aega ning raske on bussidega sõites ka huviringides käia. Probleemid on ka riiklikul tasandil, kuna noortel on tihti raske võtta osa üritustest Tartus või Tallinnas, kui liiklus kodukoha ja suuremate linnade vahel on nõrk.
- Koolipsühholoogi abi noored pelgavad, kuna need koolides töötavad inimesed ei tundu usaldusväärsed ning noorte mured jõuavad tavaliselt siis ka teiste õpetajate ja koolitöötajateni.
- Kontrolltööd tekitavad õpilastes stressi, sest on väga mahukad ja tihtipeale on ka mitu kontrolltööd ühel ja samal päeval, mida küll tegelikult ei tohiks olla. Õpetajad panevad suures mahus kontrolltöö tunnikontrolli nime alla, sest eelnevalt on samale päevale pandud veel üks kontrolltöö.
- Noored on valdavalt seisukohal, et nende jaoks ei ole meeste- ja naistetöid. Tööde jaotamisel kodus lähtutakse sellest, kellel on parasjagu aega (ei ole tööl või koolis) ja kellel on vajadus (kõht tühi, riided mustad jne). Inimesed peaks valima elukutse selle järgi, mis neile meeldib (naine võib töötada politseiniku, ehitusinseneri või laevakaptenina ning mees günekoloogi, lasteaiaõpetaja või juuksurina). Kui perre sünnib laps, siis ei pea väikelapsega koju jääma ema, vaid ka isa võib isapuhkuse võtta, eelkõige arvati, et lähtuda tuleks sellest, kuidas on majanduslikult kasulik.
- Noored on üleväsinud. Arutelust tuli välja, et enamus noori ei maga 8 tundi ööpäevas kokku ning see mõjutab ka nende tähelepanuvõimet ja vaimset tervist.

Noored näevad antud kitsaskohtadele järgmiseid lahendusi:

- 45-minutiliste tundide asemel pikemad koolitunnid, et koolis võimalikult palju tööd saaks ära teha;
- Teha veelgi suuremat reklaami erinevatele õppimisvõimalustele (nii gümnaasiumi, kutsekooli kui ka ülikoolide tasandil);
- Karjääriõpetuse aine pakkumine juba noorematele õpilastele, arendada koostööd koolide ja Rajaleidja keskuste vahel;
- Õpetajatele pakkuda rohkem koolitusi noorte nõustamise osas, kuna paljud õpetajad ei julge ja oska neid noori aidata, kellega neil on tekkinud usaldussuhe;
- Koolitundidesse rohkem praktilisemaid tegevusi, et kõik ei oleks „kuiv“ teooria.
- Soome näitel koolitööd ära jätta. Nende tegemine ei tohiks olla kohustuslik ning selle arvelt pikendada õpilase tööpäeva. Koolitööd peaks ära tegema koolis, mitte jätma neid koju.
- Koolis õpetada ajaplaneerimist ja julgust öelda ei.

ÜLERIIKLIK TEEMA: Haldusreform - kas võluvits Eesti (noorte) elu edendamiseks või maaelu surm?

Ühinemine, 5000 elanikku, kohalik omavalitsus, avalikud teenused, haldusreform – STOP! Peatume hetkeks ja arutame, mis peitub nende paljukuuldud sõnade taga ning millist mõju need noorte eludele tegelikult avaldavad.

Noored näevad antud teema puhul järgmiseid kitsaskohti:

- Noored ei ole teadlikud, mida muudab haldusreform nende jaoks ning millise omavalitsusega tema kodukoha omavalitsus liitub – selliseid noori, kes teadsid oli väga vähe.
- Tuli välja see, et mida suurem on omavalitsus, seda rohkem oleks seal kompetentsemad inimesi, kes saaksid ka väärilist palka. Läbi liitumiste muutuks erinevate kohtade tase ühtlasemaks (kui ühes omavalitsuses saadakse toetust nt heade tulemuste eest, siis ühinemisel toetus kas kaob või läheb ka teistele liitujatele).
- Noored leidsid, et maakohad jäävad haldusreformi korral kaotajateks, võim koguneb kindlasse keskusesse ning ühinevate valdade vahel on konkurents. Samuti leiti, et sunniviisiline ühendamine ei ole demokraatlik.
- Haldusreformi tulemusel seatakse ohtu ka noortevolikogude tegevus, valitseb teadmatus, mis saab edasi juba täna toimivatest osaluskogudest.
- Oli noori, kes leidsid, et haldusreform on vajalik, põhjendades seda valdade ühtlustamisega ja koostöö tegemise võimalustega.
- Noored, kes ei pooldanud haldusreformi töid välja, et need vallad, mis on seni saanud edukalt hakkama, neid poleks vaja reformida. Praegu on tore kui kõik inimesed väikestes valdades üksteist tunnevad, aga nad tõdesid, et see eest seal pakutavad teenused (haridus, meditsiin, transport, noortekeskused) on nigelad.
- Haldusreformi ohuks on ka kogukonna liiga suureks muutumine ja infosulu teke. Ei teata, kelle poole oma muredega pöörduda ja siis jäetakse üldse rääkimata.

- Oluliseks peeti, et esimesse klassi astujal peab olema võimalus käia koolis kodu lähedal. Väike koolijüts ei saa hakata käima suures linnas iseseisvalt koolis, sest see on tema jaoks võõras ja kauge.

Noored näevad antud kitsaskohtadele järgmiseid lahendusi:

- Noored tõid välja, et oluline oleks, et haldusreformi käigus ei tehtaks rutakaid otsuseid ühegi valla suhtes ja võetaks kuulda ka valla enda arvamust ning ei tehtaks vallale liiga.
- Noorte teadlikust võiks antud teemal tõsta. Selleks teha info noorte jaoks atraktiivsemaks ja arusaadavaks ning korraldada debatte ja kohtuda noortega;
- Vallavalitsuse poolt peaksid olema maaelu edendamiseks palgatud inimesed. Ja samuti võiks olla vabadus kasutada rahvamaja jms ilma rentimistasuta;
- Haldusreformi tuhinas peaksid otsustajad pidama silmas, et noortevolikogud oleksid kaasatud, näiteks uute noortevolikogude loomine enne haldusreformi, et noored oleksid ka haldusreformi läbi viies fookuses. Samuti peaksid otsustajad käima tihedamini koolides/noortekeskustes, et arutada aktuaalseid teemasid ka noortega;
- Igas endises vallas n-ö vallamajalaadne maja, kus on paar töötajat, kellega on võimalik vajalikel ning pakilistel teemadel konsulteerida;
- Korraldada piirkondlikke osaluskohtuid kõigile valla elanikele, kus arutletakse piirkonnas toimuva üle;
- Väikeseid koolide säilimisele aitaks kaasa liikuv juhtkond- kui vallas on mitu kooli, siis tuleks koolid alles jätta ja õpetajad liikuma panna;
- Noortekeskustesse rohkem programme ja üritusi, mis paneksid noored kodust välja tulema. Soovitavalt võiks noortekeskus asuda koolile võimalikult lähedal, et lapsed/noored saaksid ja tahaksid noortekeskusesse peale kooli minna;
- Propageerida aktiivset kogukonda.

MAAKONDLIKUD TEEMAD

„Noorte Tugila“

Teemat arutati Hiiumaa Osaluskohtus.

Antud teema puhul tõid noored välja, et suur osa noori ei julge küsida abi hariduse ning karjäärivalikute tegemisel. Leiti, et tihti jääb puudu julgusest astuda esimene samm, et ekspertide käest nõu küsida. Samuti nähti valdkonna kitsaskohtadena koostöö puudumist erinevate asutuste vahel, mis noori nõustavad.

Lahendusena antud probleemidena nähakse seda, et õpilastele peaks olema kohustuslik läbida mõne õppeaine raames karjäärinõustamine või omandama antud teadmiseid läbi valdkonnale keskenduva aine, näiteks läbi karjääriõpetuse. Samuti peaks toimuma igapäevane noorte julgustamine, et küsimuste korral julgetakse vastavate organisatsioonide ja asutuste poole pöörduda. Lisaks oodatakse, et Rajaleidja peaks käima koolides ja koolitundides rohkem endast ja enda tegevusest rääkimas.

„Noored ja poliitika“

Teemat arutati Hiiumaa Osaluskohtvikus.

Antud laudkonnas arutati, kuidas näevad noored enda valmisolekut tulevaste valimiste osas. Noored tõid välja, et valimisteadlikkusest ja valimiskäitumisest räägitakse liiga vähe, mille tulemusena on nende teadmised puudulikud. Samuti toodi välja, et noored ei mõista, kui oluline on nende hääl ühiskonnas. Lisaks tundub noorte jaoks poliitika midagi räpast, millest pigem eemale hoida. Peale kõige kardetakse, et nad on liialt mõjutatavad ja manipuleeritavad poliitikute poolt.

Lahendustena antud probleemidele nähakse, et neid teemasid tuleb ühiskonna ja teistes kodanikuharidust käsitletavates tundides aktiivsemalt tõstatada. Ühe võimaliku lahendusena nähakse külalislektorite, näiteks politoloogide kaasamist koolitundidesse. Samas nähakse, et ka noored ise peaksid teema vastu rohkem huvi tundma ja uurima, kuidas olla teadlik valija. Lisaks tunti, et puudu jääb praktilisest kogemusest, kuidas kohalikul tasandil poliitilisi otsuseid tehakse. Ühe võimaliku lahendusena nähti noorte suuremat kaasamist osaluskohtvike töösse.

„Ida-Virumaa võlud ja valud“

Teemat arutati Ida-Virumaa Osaluskohtvikus.

Noored leidsid, et Ida-Virumaal on ühiskonnas negatiivne maine, mille tulemusena paljud maakonnast lahkuvad. Nähti, et sotsiaalmeedias ja meedias laiemalt saab Ida-Virumaa negatiivset kajastust, mis tekitab inimestes maakonna vastu eelarvamusi. Kõige selle tulemusena ei näe noored potentsiaali, mis tingib ka nende lahkumise maakonnast.

Võimalike lahendustena, kuidas parandada maakonna mainet ning tagada noorte püsimine piirkonnas nähakse stereotüüpide murdmist ning üldist meelsuse kujundamist. Leitakse, et tuleks arendada siseturismi ning, et rohkem peaks olema lõimumisele pühendatud projekte. Ühe võimalusena nähakse reaalse kontaktide loomist näiteks noortevahetuste raames. Olulise aspektina nähakse ettevõtete kaasamist protsessi ning üldist ettevõtluskeskkonna arendamist

„Kõik piimakatest“

Teemat arutati Jõgevamaa Osaluskohtvikus.

Teema raames arutati piiratud õigusega juhilubade tegemise ning kasutamise üle ning millised probleemid sellega kaasnevad. Ilmnes, et noortel puudub informatsioon piiratud õigusega lubade olemuse kohta. Samuti nähakse, et tihti saavad nende tegemisel takistuseks vähene rahaline võimekus või asjaolu, et lähedastel inimestel puudub auto või juhtimisõigus. Lisaks leiti, et kool ei informeerin õpilasi autokooli või lubade tegemise osas. Probleem on ka tundide kattuvusega autokoolis ja koolis.

Ühe võimaliku lahendusena nähakse, et koolid peaksid õpilastele autokoolidega seotud võimalusi rohkem tutvustama. Samuti oodatakse, et koolidel oleks mõistvam suhtumine autokoolis käimise suhtes.

„Mina liikluses“

Teemat arutati Jõgevamaa Osaluskohvikus.

Noored leidsid, et eakaaslased ei mõista liikluses olevaid riske. Paljud noored ei kanna rattaga sõites kiivrit, jalakäijad ei kanna helkureid ning tihti hinnatakse enda võimeid autoga sõites üle. Riskidest saadakse alles siis aru kui on juhtunud juba tõsine õnnetus. Kuigi noortele räägitakse liiklusest ning kaasnevatest ohtudest madalamets kooliastmetes, ei tuletata neile põhitõdesid vanemates klassides enam meelde.

Lahendusena nähakse, et tuleks veelgi enam panna rõhku ennetustööle koolides ja lasteaedades. Juba tavaks saanud helkurite jagamist nähakse hea viisina ennetamiseks õnnetusi ning antud tegevust tuleks veelgi laiendada.

„Teist moodi tagasiside. Kas alati peab panama hindeid? Kuidas arvestada panust huvitegevusse?“

Teemat arutati Järvamaa Osaluskohvikus.

Arutelust ilmnas, et koolid peaksid enam kasutama kujundlikku hindamist. Just loovainete, nagu kunst ja muusika ning kehalise kasvatuse puhul peaksid hinnete asemel olema A (arvestatud) või MA (mittearvestatud). Noored leidsid, et säärane hindamissüsteem ei vii noorte motivatsiooni alla. Samuti ootavad noored rohkem sisulist tagasisidet, kus selgitatakse lahti õiged lahendused ning mõttekäigud. Soovitakse, et tagasiside oleks neutraalne, seega mitte liialt halvustav ega kiitev.

Noored peavad oluliseks, et gümnaasiumiastmes peaksid tunniplaanid ja õppekavad olema paindlikumad, tagades noortele suurema valikuvõimaluse. Valikus võiks olla ka rohkem praktilisi aineid, näiteks etiketiõpetus, mis selgitaks ka erinevate kultuuride ja rahvaste traditsioone ja käitumisnorme.

Lahendusena nähakse, et gümnaasiumiastmes peaks õpilastele olema tagatud suurem paindlikus enda õppekavade koostamise juures. Leiti, et põhi- ja alusained peavad jääma, aga õpilasel peaks endal olema võimalus süvendatult õppida seda, mis talle endale huvi pakub. Samuti peaksid õppeained rohkem omavahel lõimuma. Ainete tihedam lõimumine aitab noorte arvates rohkem seoseid luua ning õpitut paremini meelde jätta. Lisaks nähakse õppetööd takistava tegurina klasside suurust, kus suure õpilaste arvuga klasside õppimistempo on aeglasem kui väiksematel klassidel. Lahendusena näevad noored õpilaste jagamist tasemeteks, mis peaks tagama paremaid õppetulemusi.

Samuti sooviksid noored saada rohkem individuaalset tagasisidet õpetajatelt. Noored tunned, et praegusel hetkel ei saa nad tihti tehtud vigadest aru, mille tulemusena ei omandata aines vajalikud teadmised.

Peale selle leiti, et rohkem vajaksid arendamist igapäevased oskused, mida tulevikus tarvis läheb, aga mida hetkel koolisüsteemis ei õpetata. Nähakse, et tihti võrdlemisi teoreetiline koolisüsteem ei taga vajalikud teadmised, et edukalt hakkama saada valdkondades, mis puudutavad peresuhteid või igapäevaseid majandustoiminguid.

„Konkureerimine vs koostöö. Mis viib edasi? Kuhu suunas areneb Järvamaa?“

Teemat arutati Järvamaa Osaluskohvikus

Teema raame arutati Järvamaa tuleviku üle. Noored leidsid, et Järvamaal tuleb enam arendada valdade vahelist koostööd läbi ühiste projektide ja ürituste. Hea näitena toodi välja Järvamaa tantsu- ja laulupidu ning suuremaid noorte ühisüritusi, nagu Järvamaa Noortepäev ja Lingid Tulevikku. Samas on eri valdade noorte vahel võrdlemisi vähe igapäevast läbikäimist. Noored soovivad, et pärast haldusreformi suuri muutuseid ei toimuks. Levis arusaam, et suured muutused on hirmutavad ning pigem soovitakse neist hoiduda.

Positiivse poole pealt leiti, et praegu on maakonnas hästi toimiv noortekogu, kus on esindatud peaaegu iga valla noored. Samuti toodi välja Järvamaa tugevaid külgi, milleks on hea asukoht, ilus loodus ja arenenud rahvakultuur. Lahendus:

Potentsiaalsete lahendustena pakuti välja, et tuleb efektiivsemaks muuta ühistransporti maakonna eri piirkondade vahel. See on ka üheks võimaluseks tagada suurem koostöö erinevate maakonna õppeasutuste vahel. Noored leidsid, et on oluline edendada õppeasutuste vahelist koostööd läbi õpilasesinduste. Aktiivselt tuleks tegeleda ka noortevolikogude loomise ja arendamisega.

„Mis ja milleks on õpilasfirmad?“

Teemat arutati Järvamaa Osaluskohvikus

Arutelu keskendus noorte teadlikkusele ettevõtlusest ja igapäevastest finantsküsimustest. Arutelu käigus ilmnis, et noored sooviksid rohkem teadmiseid majandusvaldkonnast. Kahjuks ei ole piirkonna noortel võimalik saada käed-külge kogemust ehk väiksemates kohtades puuduvad võimalused õpilasfirmade loomiseks või arendamiseks. Noortel on jäänud arusaam, et õpilasfirma rajamiseks on tarvis rahalisi vahendeid, mille tulemusena kardavad paljud noored õpilasfirmaga kaasnevaid kohustusi. Noored teadvustavad, et majandus- ja finantsalaseid teadmiseid on tulevikus vaja igal elualal ja peavad oluliseks, et selliseid teadmiseid neile õpetatakse.

Potentsiaalsete lahendustena nähakse majandusõppe kohustuslikuks muutmist kolmandas kooliastmes ning lisamist gümnaasiumite õppekavadesse valikainena. Samas ei tohiks aine olla kitsa teoreetilise suunitlusega, vaid peaks andma peale majandusteooria ka lihtsamaid praktilisi teadmiseid rahandusest ja pangandusest. Samuti peaksid koolid rohkem korraldama külastusi erinevate eraettevõtete juurde ning tegema ülddist aktiivsemat koostööd eraettevõtjatega.

Leiti, et rahaliste vahendite puudumine ei tohiks noori heidutada õpilasfirmat looma kuna on loodud mitmeid erinevaid ideekonkursside, mis aitavad noortel ideid teostada. Seetõttu tuleks enam levitada infot noortele suunatud ettevõtluskonkursside kohta. Edasi tuleks arendada ka organisatsioonide tegevust ning julgustada noori aktiivselt erinevates noorteorganisatsioonides osalema. Läbi selle omandatakse praktilisi kogemusi üldkorraldusest, meeskonnajuhtimisest ja rahandusest.

„Läänemaa - mida noored tahavad?“

Teemat arutati Läänemaa Osaluskohvikus

Arutelu käigus käsitleti noorte vajadusi Läänemaal ning nende soove, ideid ja mõtteid kohalikul tasandil noortemaastikul toimuva kohta. Probleemidena toodi välja, et puudub noortele suunatud tugisüsteemid, näiteks on liiga vähe huvijuhte ja ühiselamukohti. Puudulikuna nähakse ka noorte

kaasamist otsuste tegemisse ning huvitegevuse vähest olemasolu just talveperioodil. Noored leidsid, et ühistranspordi piletid on nende jaoks liiga kallid ning probleeme on tänavavalgustuse puudumisega üle maakonna.

Antud probleemidele nähti lahendustena koostöö tihendamist omavalitsustega. Aktiivsemat noorte tunnustamist ja julgustamist, et innustada neid otsustusprotsessides rohkem kaasa lööma. Muuta noortekeskuste fookust, et neist saaksid kohad, kus ka vanemad noored saaksid ennast realiseerida ja vaba aega veeta. Planeerida noortele suunatud tegevusi aasta jooksul paremini, et ei oleks perioode, kus noortel on vähe võimalusi huvitegevuses osalemiseks. Samuti peavad noored oluliseks koolide omavahelise koostöö arendamist ning, et otsustajad haaraksid initsiatiivi, et vähendada ühistranspordi hindasid ning tagada tänavavalgustus aasta läbi. Noored näevad ka endal olulist rolli enda murekohtade parandamiseks. Näiteks leidsid noored, et tuleb ka ise olla julgem ning näidata üles pealehakkamist otsustajatega suhtlemisel. Samuti tundub noortele, et alati ei kasutata juba olemasolevaid võimalusi näiteks organiseeritud ürituste näol.

„4 või 5? Kumb on õnnenumber?“

Teemat arutati Läänemaa Osaluskohvikus

Teema raames käsitleti nelja ja viie vaheaja küsimust ning prooviti saada vastust küsimusele, kumba varianti noored ise eelistavad. Toodi välja, et õpilastel tekib raskusi nelja vaheajaga süsteemi puhul, sest kevadine õppeperiood läheb liiga pikaks ja kurnab õpilased välja. Selle tulemusena langeb õpilaste motiveeritus ning õpitulemused langevad. Samas oli ka lahkavamus, sest praeguse süsteemiga ollakse harjunud ning ei soovita ühe vaheaja arvelt suvist puhkust vähendada. Samuti võib vaheaegade muutmisega tekkida probleeme mitmelapselistes peredes, kuna muutub raskemaks ühiste puhkuseperioodi planeerimine.

Lahendusena nähti noorte seas teadlikumat ajaplaneerimist, mis peaks tagama noorte suurema puhatuse ükskõik mis arvuga vaheaegade puhul. Samuti leidsid noored, et koolitööd tuleks paremini korraldada, et ei tekiks olukorda, kus enne vaheaegade algust on kõikides ainetes suured ja otsustavad tööd. Praegune süsteem tekitab sellega liigset pinget ning suuremate tööde kuhjumist. Noored pidasid oluliseks, et vastuse selles küsimuses leiaksid kooli juhtkond ning õpilasesindus üheskoos, et õpilased oleksid otsustusprotsessi kaasatud. Leidus ka kardinaalsemaid arvamusi, et viie vaheaja süsteem tuleks teha kõikidele koolidele kohustuslikuks ning vastava otsuse peaks langetama riik. Samas oli ka noori, kes arvasid, et tuleks leida kompromiss, mis rahuldaks neid, kes soovivad suve alustada varem kui ka neid, kes sooviksid pigem puhata kevadel. Samuti nähakse ühe potentsiaalse lahendusena kooli alguskellaegade muutmist. Leiti, et hommikuti ollakse väsinud ning ei suudeta piisavalt keskenduda, mille tõttu võiksid koolipäevad alata kella 10.00 paiku.

„Kino ja teatrit peab saama!?“

Teemat arutati Lääne-Virumaa Osaluskohvikus

Teema raames arutati teatri ja kino olulisust noorte elus ning milliseid probleeme noored sealjuures näevad. Arutelu käigus leiti, et Lääne-Virumaa noortel on võimalik kinos ja teatris käia ning seda peetakse oluliseks ja populaarseks. Samas nähti puudujääke noorte võimalustes ise näidelda või filmiloomega tegeleda. Piirkonnas puuduvad selleks vahendid või on puudujääke transpordi tagamisel. Noored leidsid, et valdkonna vastu on suur huvi, aga paljudel puudub julgus või võimalus valdkonnaga tegeleda. Samuti puuduvad juhendajad, kes noori aitaksid või on näiteringide või filmiklubide

maksumus liiga kõrge. Probleemina toodi välja ka info vähene levik, ehk noorteni ei jõua info näidendite või filmide toimumise kohta. Lahendus:

Lahendustena antud probleemidele nähakse näiteringide ja filmiklubide arendamist maakonnas. Kuigi suuremates linnades on teatud võimalused olemas, puuduvad väiksemates asulates noortel võimalused, et teatri või filmiga tegeleda. Noored leiavad, et läbi praktilise kogemuse omandamise tõuseks ka huvi teatri kui valdkonna vastu. Samuti tuleks aktiivsemalt ära kasutada juba olemasolevaid vahendeid ja võimalusi. Näiteks pakuti lahendusena tuua kooliprogrammi rohkem sisse esinemist, mis julgustaks noori näitlemisega ning avaliku esinemisega tegelema. Noored soovivad, et kohalikud omavalitsused ning riik panustaks veel enam võimaluste loomisesse. Tihti puuduvad ruumid, juhendajad ja vajaminev tehnika, et näite-ja filmikunstiga tegeleda.

„Kool: elu pärast“

Teemat arutati Lääne-Virumaa Osaluskohvikus

Teema raames leiti vastuseid küsimustele, milliseid valikuid noored pärast kooli lõppu tegema peaksid ning mis võivad saada sealjuures takistuseks. Valdavalt toodi probleemidena välja õppekavade mitte-vastavust reaalse olukorraga. Õppekavad on liiga jäigad ning üldised, mille tõttu ei teki noortes sügavamalt huvi konkreetse elukutse või eriala vastu. Selle tulemusena ei tea suur hulk noori, mida edasi õppima minna ning sellest lähtuvalt tehakse kiirustades vale valik.

Lahendustena on välja pakutud suunapõhiste klasside moodustamist ning suuremat vabadust õppekavade koostamisel. Noored sooviksid näha rohkem valikaineid erinevatest valdkondadest, mis tekitaksid noortes kindla elukutse vastu sügavama huvi. Samuti peetakse oluliseks karjäärinõustamise kohustuslikuks muutmist, mille tulemusena loodetakse saada abi tulevase eriala valimisel.

„Turvaline Põlvamaa“

Teemat arutati Põlvamaa Osaluskohvikus

Teema käigus arutati turvalisusega seotuid probleeme Põlvamaal. Noored leidsid, et Põlvamaal pole sedavõrd turvaline elada kui nad sooviksid. Turvalisusega seotuid puudujääke on noorte arvates mitmeid. Näiteks on talvisel perioodil tänavad libedad, millega kaasneb oht libastuda. Samuti on probleeme infrastruktuuriga, päästeteenistus ei jõu maakohtadesse piisavalt kiiresti ning alati on tänavad valgustamata. Noored leidsid, et samuti on liiga lihtne alaealistel soetada erinevaid meelemärke.

Lahendusena nähakse kohalike omavalitsuste ja riigi suuremat koostööd, et antud murekohti lahendada. Loodetakse, et kohalikud omavalitsused panustaksid rohkem libeduse tõrjesse ja tänavavalgustuse soetamisse. Samuti on oluline tagada päästeameti kiirem reaktsioonikiirus ning nende laiem võrgustik maakonnas. Leiti, et tuleb rakendada karmimaid karistusi alkoholi tarvitavatele noortele, neile alkoholi soetanud täiskasvanutele ning tõhustada kontrolli poodi üle, kus alaealised on alkoholi ostnud.

„Sotsiaalmeedia röövib noortelt privaatsuse“

Teemat arutati Pärnumaa Osaluskohvikus

Teema raames arutati sotsiaalmeedias peituvate ohtude üle ning kuidas on antuid ohte võimalik ennetada. Noored leidsid, et sotsiaalmeediat kasutatakse, et saada tähelepanu, mida lapsevanemad neile ei anna. Selle tulemusena tehakse tihti ekstreemseid postitusi või laetakse üles sisu, mida pärast võidakse noorte endi vastu ära kasutada. Paljud arutelus osalenud noored kahetsesid hiljem postitusi, mida oli nende kohta võimalik leida.

Lahendusena antud probleemile nägid noored põhilisena suuremat lapsevanemate tähelepanu ning kontrolli. Arutelu käigus leidsid noored, et rohkem tuleb ka ise mõista ja analüüsida enda tegevust sotsiaalmeedias, sest enamasti tekitavad noored ise olukorra, kus on võimalik nende privaatsust rikkuda või tehtud postitusi negatiivses võtmes ära kasutada.

„Noored ja kultuuripärand ehk kes minevikku ei mäleta, see ...“

Teemat arutati Raplamaa Osaluskohvikus

Teema raames arutati, kuidas noored hindavad meie kultuuripärandit ning milliseid ohte kultuuripärandi kadumise puhul nähakse. Ilmnes, et noored olid kultuuripärandist teadlikud ning teati selle olulisust. Samas ei tundnud noored tungi selle väärtustamiseks, arendamiseks või elus hoidmiseks. Probleemidena nähakse teiste kultuuride ja tavade pealetungi, mis on asunud välja tõrjuma tüüpilisi Eesti traditsioone ja tavasid. Suurt rolli sealjuures nähakse sotsiaalmeedial, mis on asunud hävitama meie kultuuripärandit.

Lahendusena nähakse noortes suurema huvi tekitamist meie kultuuri ja selle omapärade suhtes. Üheks võimalikuks lahenduseks pakuti koolikeskkonna rakendamist. Rohkem tuleks koolitundides käsitleda kultuuripärandiga seotud temaatikaid, tuua õppekavasse eraldi kultuuri ja kultuuripärandi tundeid ning korraldada teema raames erinevaid loenguid ja töötubasid. Samuti nähakse rolli vanematel ja vanavanematel, kes võiksid traditsioonide ja kultuuripärandite sügavamalt tausta noortele selgitada.

„Turvaline elu-mida see noorte jaoks tähendab?“

Teemat arutati Raplamaa Osaluskohvikus

Laudkonnas leiti vastuseid küsimusele, et mida tähendab noorte jaoks turvaline elu. Millised on levinud probleemid, miks noored ennast turvaliselt ei tunne ning missugused võiksid olla lahendused selle parandamiseks. Probleemidena tõid noored välja, et paljud õpilased kardavad enda kaasõpilasi, sest tihti esineb koolivägivalda. See on noorte arust liikunud füüsilisest vägivallast pigem vaimseks vägivallaks.

Ebakindlust tekitab ka eaturvaline keskkond. Noortes tekitab eaturvalisust lahtised koerad, ebaadekvaatsed inimesed ning kõnniteede ja turvaliste teedeületuskohtade puudumine. Samuti näevad noored probleeme politsei ja kiirabiga. Noortele on jäänud mulje, et politsei roll on pigem karistada kui tagada turvalisus.

Toodi välja ka mitmeid lahendusi mainitud probleemidele. Noored leidsid, et tuleb edasi arendada naabrivalve liikumist, mis aitab paremini märgata abivajajaid ning teatada avaliku korra rikkujatest. Lisaks tuleb arendada infrastruktuuri, ehk tagada tänavavalgustus ning ohutud teeületamise kohad.

Samuti tuleb tõsta teadlikkust noortes erinevate ohtude kohta. Noortele peaks rääkima liiklusohutusest ja koolivägivallast juba nooremast vanusest ning üldiselt tuleks arendada kiusamisvastaseid programme ja liikumisi.

Noored leidsid, et teatud ohud peituvad ka internetis, mille kohta tuleks rohkem informatsiooni levitada ning noorte teadlikkust tõsta.

Arutelu käigus leiti, et muutuma peab ka ühiskonna hoiak, et oleks rohkem kokkuhoidmist, sallivust ning üksteise toetamist.

„Kutseharidusest ettevõtluseni“

Teemat arutati Raplamaa Osaluskohvikus

Arutelu keskendus kutseharidusest tulenevate müütide ümberlükkamisele ning proovis leida lahendusi, kuidas populariseerida kutseharidust noorte hulgas.

Arutelu käigus ilmnas, et noorte hulgas on kutseharidusel pigem negatiivne maine ning on levinud erinevad müüdid seoses hariduse kvaliteediga. Tihti omandab suurt mõju vanemate ning sõprade surve sellele, mida noor tahab õppima minna. Kuna ühiskonnas on levinud arvamus, et kutsekeskkoolide tase on madalam kui üldhariduskoolides, teevad noored otsuseid selle vähesel info pealt, mis nendeni on jõudnud.

Leiti, et aja jooksul on kutsehariduskeskuste maine ühiskonnas tõusnud.

Samas tõdeti, et tuleks rohkem tunnustada ja toetada neid noori, kes on teinud valiku, et minna omandama kutseharidust. On palju häid näiteid edukatest inimestest, kes on omandanud just nimelt kutsehariduse ning nende inimeste edulugusid tuleks rohkem kajastada. Samuti leiti, et praegusest enam peaksid kutsekoolid ja seal õppivad noored tutvustama enda võimalusi ning korraldama enam avatud uste päevi ja teisi tutvustavaid üritusi.

„Tuleviku liivakast“

Teemat arutati Saaremaa Osaluskohvikus

Teema käigus arutati noorte töökasvatuse ja vaba aja veetmise eripärasid ning tulevikutrende. Arutelust ilmnas, et vanemate noorte hulgas ei ole kohalikud noortekeskused populaarsed. Enamasti veedavad enda vaba aega noortekeskustes põhikooliealised ning vanemad noored ei leia noortekeskustes väljundit. Samuti ilmnas, et suur hulk noori pole osa võtnud töömalevate tegevusest ning pigem nähakse töömalevat kui „töö ja lõbu“ pakkuvat liikumist.

Selleks, et mainitud puudujääke parandada, pakkusid noored välja, et noortekeskused peaksid muutma fookust ning pakkuma rohkem tegevussuundi ka vanematele noortele ning miks mitte ka 26-aastastele noortele, kes on ise juba lapsevanemad. Leiti, et noortekeskused peaksid pakkuma uusi võimalusi ning väljundeid, näiteks pakkuma võimalusi bändiproovide tegemiseks või kooliürituste korraldamiseks. Töömaleva osas pakkusid noored lahendustena praeguse formaadi muutmist ning uusi ja mitmekülgsemaid tööpakkumisi.

„Ajame laste ja noorte asja #minaka“

Teemat arutati Saaremaa Osaluskohvikus

Arutelu keskendus laste-ja noorte kultuuriaasta tegevustele ning teema raames koguti noorte sisendit tulevase laste-ja noorte kultuuriaastast kohta. Noored leidsid, et kultuuriaasta raames korraldatavad üritused on noorte jaoks vajalikud. Samas nähti puudujääke ajakava ülesehitusega, mis välistab noortel teatud üritustest osavõtu, kuna koolikohustuse tõttu on osalemine raskendatud. Samuti leiti, et info levik peaks praegusest laiapõhjalisem olema.

Arutelu käigus ilmnis lahendustena, et noored sooviksid rohkem olla kaasatud programmi loomises ning teistes korralduslikes aspektides. Noored leidsid, et selline lahendus tekitab neis rohkem huvi ning aitab levitada informatsiooni teiste noorte seas.

Samuti leiti, et tuleks tõhustada bussitransporti, mille tõttu praegusel hetkel suur hulk noori väljaspool Kuressaaret ei saa üritustest osa võtta. Lisaks tuleks arendada ürituse kommunikatsiooni ning reklaami noortesõbralikumaks, kasutades samu infokanaleid, mida nooredki.

„Vali vabadus“

Teemat arutati Saaremaa Osaluskohvikus

Saaremaa noored arutasid, kuidas üks noor inimene mõistab, väärtustab ning kaitseb vabadusi. Milline on noore jaoks tõeline vabadus ning millised väärtused ja normid on ühiskonna poolt peale surutud. Noored leidsid, et kuigi oleme vaba ühiskond ning igaühel on õigus enda arvamusele ja eneseteostusele, on alati mõned arvamused „õigemad“ kui teised. See on kaasa toonud olukorra, kus noored alluvad ühiskondlikule kriitikale ning normidele, kartes avaldada enda tõelist arvamust. Normiks on saanud ka erinevate meelemürkide tarbimine, mida põhjustab eakaaslaste surve ning üldine ühiskondlik hoiak alkoholi ja teiste sõltuvust tekitavate ainete suhtes.

Samas leidsid noored, et praegune trend on tasapisi muutumas ning noored julgevad aina enam vastu astuda ühiskondlikule survele. Samuti on ühiskond muutunud tolereerivamaks erinevate vaadete ja hoiakute suhtes.

„Majandus = Loome?“

Teemat arutati Saaremaa Osaluskohvikus

Teema raames keskenduti sotsiaalsele innovatsioonile ja innovaatoritele. Noortega arutati loomemajanduse eripärasid ning nende nägemusest ettevõtluse arendamisest Saaremaal. Osalejad leidsid, et loomemajanduse valdkond on neile huvipakkuv ja uudne ning Saaremaa peaks enam keskenduma loomemajanduse arendamisele. Sellegipoolest leidsid osad noored, et eraettevõtlusega on raske alustada ning kardetakse võtta vastutust, mis sellega kaasneb.

Selleks, et Saaremaad arendada, pakkusid noored välja, et enam tuleks panustada alustatud ettevõtmistesse. Noored nägid enda rolli kodukoha arendamisel läbi eraettevõtluse, aga selleks on vaja maakonna poolt paika saada tugistruktuurid.

„Kas ühtsed huvid tagavad õiglase kohtlemise?“

(Laudkonna viis läbi Valgamaa Rajaleidja keskus)

Teemat arutati Valgamaa Osaluskohvikus

Valgamaa noored arutasid ebavõrdsest kohtlemisest tulenevaid probleeme ning diskrimineerimise põhjuseid. Üheskoos leiti, et ühiskondlikku ebavõrdsust on kõikjal, aga eriti tugevalt ilmneb see koolikeskkonnas. Tihti esineb ebavõrdset kohtlemist tulenevalt majanduslikust olukorrast ning kehvemal järjel olevaid noori alavääristatakse.

Noored leidsid, et alavääristamist või diskrimineerimist kogevad noored peaksid aktiivsemalt pöörduma tugisikute, sõprade või teiste lähedaste inimeste või professionaalide poole. Samuti tuleks noori aktiivsemalt tunnustada ja toetada ning seda tuleks teha igapäevaselt.

„Haldusreform – lahendus maakonnasisesele konkureerimisele?“

(Laudkonna viis läbi Valgamaa Noortekogu)

Teemat arutati Valgamaa Osaluskohvikus

Haldusreform on endiselt aktuaalne teema noorte seas. Laudkonnas arutati, kuidas hakkab mõjutama haldusreform maakonnasisest konkurentsi. Arutelu tulemusena tõdeti, et kuigi maakonnasisene konkurents on edasiviiv jõud, peaks rohkem keskenduma globaalsele konkurentsile. Samuti nähakse teatud murekohti, näiteks kardetakse, et suuremate valdade tekkimisel võib kaduda ära inimeste omaalgatused, kuna võib tekkida raskuseid toetuste leidmisel. Lisaks on jäänud suurele hulgale noortele arusaamatuks haldusreformi vajadus ja kasulikkus. Arutelu käigus leiti, et kuigi on palju panustatud uute võimaluste ja infrastruktuuri loomisesse, pole piisavalt panustatud nende säilitamisele ning praeguseks on osad neist amortiseerunud.

Noored leiavad, et enam tuleb rääkida haldusreformist, selgitades selle vajalikkust ning mõju piirkonnale. Noorte hulgas pole välja kujunenud kindlat arvamust ega seisukohta antud teema kohta, seega tuleb enam tõhustada teadvustustööd. Samuti leiti arutelu käigus, et rohkem tuleb anda noortele võimalust ise otsustada ning vastutada. Ühe võimalusena selleks nähti noortekeskuste juurde huviringide loomist, mida noored ise eest veaksid.

„Meediast Valgamaal“

(Laudkonna viis läbi Valgamaa Noorsootöökeskus Tankla)

Teemat arutati Valgamaa Osaluskohvikus

Arutelu keskendus Valgamaa meediale ning kuidas meediakanaleid noortesõbralikemaks ja populaarsemaks muuta.

Noored leidsid, et arvuliselt on Valgamaal piisavalt infokanaleid, aga tihti ei jõua informatsioon väiksemate ürituste kohta infolevitajateni. Kuigi maakonnas on palju infokanaleid, on puudus meediast huvitatud noortest. Kuna praegune süsteem pole enam jätkusuutlik, tuleb leida uusi lahendusi, kuidas Valgamaa noortes suuremat meediahuvi tekitada. Samuti nähti suurt rolli Valgamaa elanikes, kes peaksid aktiivsemalt enda kodukohta reklaamima, panustades seeläbi maakonna arengusse.

Noored täheldasid, et kooliajalehed pole enam noorte seas populaarsed ning uus fookus on kooliraadiotel. Samas puudub koolides juhendajaid, kes oskaksid noori raadioprogrammide ning tehniliste lahenduste juures aidata.

Lahendusena nähti juba praegu olemasolevate süsteemide ja eraettevõtete kasutamist. Käidi välja idee, et kohalik Tankla TV peaks aitama koolidel korraldada noortele koolitusi meedialoome osas.

„Kui Sind pole suhtlusvõrgustikes – kas sind pole siis olemas?“

Teemat arutati Võrumaa Osaluskohtvikus

Valdav osa Eesti noortest omavad erinevaid sotsiaalmeedia ja suhtlusvõrgustike kontosid. Võrumaa noored arutasid, millist mõju sotsiaalmeedia nende elule avaldab ning millised on võimalikud tagajärjed sotsiaalmeedia piiramatul kasutamisel.

Arutelu käigus selgusid mitmed eri probleemid, mida noored sotsiaalmeedia kasutusega kogenud on. Leiti, et erinevad mobiilirakendused ja sotsiaalmeedia rakendused on sõltuvust tekitava iseloomuga, põhjustades raskusi keskendumisega. Samuti tajusid noored, et on muutunud suhtlemisoskus ja normid- noored on muutunud rohkem endassetõmbunuks ning rahutuks. Seeläbi vähenevad noortel erinevad sotsiaalsed kompetentsid, mida hilisemas elus tarvis on. Samuti nähti ka otsest ohtu ümbruskonnale, nimelt kasutatakse sotsiaalmeedia tõttu mobiiltelefone autoroolis olles enam kui eelnevalt.

Antud murekohtadele pakuti erinevaid lahendusi. Suurt rolli nähakse vanematel, õpetajatel ning teistel täiskasvanutel, kes noortega igapäevaselt kokku puutuvad. Näiteks vanemate teadlikkuse tõstmine nutiohtude osas, veebikonstaablite töö tõhustamine ning koolikeskkonnas nutiseadmete kasutamise keelustamine. Samuti näevad noored suurt rolli riigiasutustel, noortevolikogudel, noorteorganisatsioonidel ja kohalikel omavalitsustel, kelle tööks peaks olema sotsiaalmeediaga kaasnevate negatiivsete külgede teadvustamine noorte hulgas.

„Kas (ja kuidas) anda õpetajatele tagasisidet nende õpetamise kohta?“

Teemat arutati Võrumaa Osaluskohtvikus

Võrumaa noored arutasid, kuidas muuta õppeprotsessi tulemuslikumaks ning läbipaistvamaks. Teema keskendus õpetajate ja õpilaste vahelistele suhetele ning õppemehhanismidele.

Noored nägid praeguse süsteemi juures mitmeid puudujääke. Näiteks leiti, et õpetajad on kinni jäänud vanadesse õpetamismallidesse ning puudu on vastupidine tagasisidesüsteem, kus noored saaksid anna hinnangut õpetaja töö suhtes. Noored nägid tagasiside andmise puudumist olulise puudujäägina praeguses koolisüsteemis.

Probleemidele pakuti mitmeid lahendusi. Ennekõike pidasid noored oluliseks konkreetse tagasisidesüsteemi loomist. Käidi välja, et seda tuleks teha läbi erinevate tehniliste lahenduste. Samuti peeti oluliseks, et antud tagasiside ei jääks vaid andmeteks, vaid selle põhjal planeeritakse edasisi tegevusi ning koostatakse põhjalik analüüs. Pakuti välja tagasisidestamise muutmist kooli juhtkondade poolt kohustuslikuks. Samas peeti oluliseks, et antav tagasiside oleks erapooletu ning ratsionaalne.

„Rahvusvahelised julgeolekuprobleemid tänases maailmas“

Teemat arutati Viljandimaa Osaluskohtikus

Viljandimaa Osaluskohtikus arutati kohalike küsimuste kõrval ka globaalseid teemasid. Arutelu käigus keskenduti julgeolekuprobleemidele tänases muutavas maailmas. Noored leidsid, et globaalsed protsessid nagu rändekriis mõjutavad otseselt ka nende elu. Arutelude käigus leiti vastuseid, kuidas noored lahendaksid sisserändajatega esinevaid probleeme ja kitsaskohti ning kuidas peaks avalik arvamus antud teemasid käsitlema.

Ilmnes, et Viljandi noored pooldavad avatud lähenemist rändeküsimustesse. Noorte arvates tuleks küll sisserännanute taustakontrolli suurendada, aga sellest hoolimata tuleb neisse suhtuda eelarvamuste vabalt ning võrdväärselt. Samuti nägid noored, et meedia kajastab sisserännanutest rääkides enamasti negatiivseid aspekte, aga ei räägita edulugudest ning õnnestumistest. Üheskoos leiti, et rohkem fookust tuleks panna sisserännanute harimisele ning integreerimisele.

„Kuidas avaldada oma arvamust?“

Teemat arutati Viljandimaa Osaluskohtikus

Arutelu keskendus arvamusevabadusega kaasnevate küsimuste lahkamisele. Näiteks arutati avaliku esinemise erinevaid aspekte ning mida tuleks tähele panna enda arvamust avaldades.

Noored leidsid, et enamasti ei julge inimesed enda tegelikku arvamust avaldada. Suurt rolli sealjuures mängib ümbritsev keskkond, mis alatihti avaldab teisitimõtlejatele survet.

Lahendustena nähti, et esialgu tuleks alustada enda jaoks turvalises keskkonnas, kus ei tasu karta liiga kriitilise tagasiside saamist. Leiti, et avaliku esinemise kogemused tulevad järk-järgult ning tasub saadud tagasisidest õppida ning ennast parandada. Sealjuures on tähtis arvestada ka teiste vaatevinkli ning põhimõtetega.

„Kas internet on reaalsus?“

Teemat arutati Viljandimaa Osaluskohtikus

Arutelu käigus räägiti noortega nende seas populaarsetest sotsiaalmeedia keskkondadest ning seal peituvatest ohtudest ja tagajärgedest.

Noorte arvates on antud keskkondade tulemusena sotsiaalsed oskused vähenenud. Aina enam suheldakse virtuaalvahendite abil, mis pärsivad oskust suhelda ilma abivahenditeta.

Pakuti ka lahendusi, kuidas tagada enda turvalisus internetis. Leiti, et kõik postitused ja tegevused tuleb läbi mõelda ning on oluline analüüsida nende mõju. Samuti tuleb olla kriitiline inimeste suhtes, kellega veebi teel suheldakse.

„Presidendivalimised - kas meie või poliitikute otsus?“

Teemat arutati Viljandimaa Osaluskohtikus

Mõned kuud tagasi valiti Eesti Vabariigi viies president. Valimiste eel ja käigus tõusis aktuaalseks teemaks presidendivalimiste süsteem ning selle nõrkused. Ka Viljandimaa noored leidsid, et praegune süsteem vajaks täiustamist ning muutmist. Põhilise puudujäägina toodi välja valimiste vähest läbipaistvust ning teatavat demokraatiavähesust. Nõustuti, et Eestile on ka tulevikus presidenti kui institutsiooni tarvis, aga käesolev süsteem peaks muutuma kodanikele lähemaks ja personaalsemaks.

Pakuti välja lahendusi, et rahvale peaks enam tutvustama presidendikandidaatide elu ja tegemisi. Antud info võiks olla veebi teel kiiresti kättesaadav ja erapooletu. Samas leiti, et kuigi süsteem peaks muutuma, peitub presidendi otsevalimiste juures teatud ohud. Nähti, et otsevalimiste negatiivsed küljed kaaluvad üles selle positiivsed.